

JAKUB KOVTUN:
OD FUNKCIONALISMU
K ŽIVOTNÍMU SLOHU
TEORETICKÉ DÍLO
ARCHITEKTA KARLA HONZÍKA
DIPLOMOVÁ PRÁCE
POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Obraz české, moravské a slezské moderní architektury byl již do značné míry kodifikován díky dvojímu vydání Šváchovy průkopnické knihy *Od moderny k funkcionalismu* a statím Rostislava Šváchy, Zdeňka Kudělky a Vladimíra Šlapety ve IV. dílu autoritativních akademických *Dějin českého výtvarného umění*. Monografie architektů jsou sice stále výjimečné, především díky edičním řadám *De arte* a *Texty o architektuře* nakladatelství Arbor vitae ale pozvolna přibývá nových edic teoretických textů z období moderny. Karel Honzík se dosud své monografie nedočkal, ale pečlivá edice jeho klíčových textů, připravená Ditou Dvořákovou-Robovou, v roce 2002 zahajovala zmíněnou edici *Texty o architektuře*. Otázka po smyslu volby tématu, která se prvoplánově nabízí, je snadno k zodpovězení: Ne, zdaleka nebylo vše řečeno a řada rozměrů díla jednoho z nejvýznamnějších českých teoretiků architektury minulého století čeká na analýzu a interpretaci.

Nakolik nově lze k dílu Karla Honzíka a jeho kontextům přistoupit, ostatně ukazuje od prvních stránek předložená práce. Diplomant si předsevzal soustředění na postupné „*opouštění reduktivních funkcionalistických zásad v Honzíkově teoretickém díle vstříc koncepci, která zahrnuje i významovou, symbolickou a reprezentativní složku v architektuře a pro niž Honzík používal jméno životní sloh*“ (s. 5). Svědčí-li tento akcent spíše o dobré znalosti a pochopení Honzíkova díla, než aby byl nový, nové a objevné je překročení omezení dosavadních úvah o vztahu Honzíkovy teorie a

strukturalismu na kontakty Karla Honzíka a Jana Mukařovského směrem ke strukturální lingvistice.

Práci logicky otevírá výměr moderny a funkcionalismu. Diplomant se zde důsledně vyhýbá obvyklým postupům a například exponuje modernu jako revitalizační hnutí v intencích Kuhnovy změny paradigmatu a Wallaceovy analýzy hnutí náboženské obrody. Velmi záhy do svého výkladu zavádí strukturální lingvistiku a estetiku Jana Mukařovského a kriticky se vyrovnává s důsledky konceptu nové architektury. Další expoziční rovinu mu poskytla stručná analýza přínosů zakladatelských osobností Adolfa Loose a Ludwiga Miese van der Rohe. Třetí zakladatelská osobnost, Le Corbusier, je na scénu uvedena prostřednictvím polemiky s Karlem Teigem. Také český funkcionalismus přibližují klíčové osobnosti, jejichž roli autor postihuje ve velmi efektivní výběrovosti: Bedřich Feuerstein, Vít Obrtel a Ladislav Žák jako ti, kdo významně překračují funkcionalistickou doktrínu.

Ani v analýze díla Karla Honzíka nejde diplomant vyšlapanou cestou. Genezi Honzíkovy disparity vědeckého a emocionálního funkcionalismu hledá v jeho nejstarších textech, naopak textům, jimiž teorie emocionálního funkcionalismu vrcholí, se věnuje jen stručně a výběrově. Jádrem závěrečné kapitoly je pak výklad vybraných statí z Honzíkovy *Tvorby životního slohu*. Protože jsem se Honzíkovým dílem podrobně badatelsky zabýval, dobře vím, jaká úskalí skrývá práce s touto paradoxně více citovanou než čtenou knihou a kolik práce se skrývá pod lehkou elegancí, s níž je veden diplomantův výklad. Komparace Honzíkovy teorie s de Saussurovým *Kursem obecné lingvistiky*, schopná v předběžné expozici budit obavy z násilnosti, je po provedené analýze plně organická a plodná.

Předložená diplomová práce Jakuba Kovtuna *Od funkcionalismu k životnímu slohu. Teoretické dílo architekta Karla Honzíka* představuje zralou kulturologickou syntézu, logicky vystavěnou, terminologicky čistou a velmi zručně psanou. **Plně ji doporučuji k obhajobě.**

Jednu drobnou a trochu osobní připomínku k předložené práci ale přeci jen mám: Diplomant už v expozici tématu na s. 6 konstatuje, že „Honzík po převratu v roce 1948 změnil ideologické vyznění své koncepce a mechanicky a neorganicky se snažil skloubit ji s oficiální marxistickou doktrínou“. Obávám se, že tragédie Honzíkova poválečného údělu byla v tom, že se o to snažil naopak velmi poctivě, nemechanicky a organicky a ve chvíli,

kdy se mu zdálo, že se to podařilo, ideologický tlak povolil a celé to úsilí se ukázalo zbytečným. Hloubku osobní tragédie čtu nejen z dobových textů, ale především z Honzíkovy sci-fi *Stopa ve vesmíru*. Ostatně kapitola 4.5 ukazuje, že autor konzistenci Honzíkovy koncepce a jeho snahu uchovat ji co nejcelistvější plně pochopil.

V Praze 16. ledna 2008

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.